

Резервування як метод управління кредитним ризиком банку

Анастасія Борисівна Іванова,
здобувач

ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

Анотація. Розглянуто оцінку кредитного ризику і розрахунок резерву для відшкодування можливих втрат за кредитною операцією відповідно до вимог Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями, затвердженого 25.01.2012 року Постановою Правління НБУ № 23, на прикладі підприємств-резидентів, різних за величиною та видами економічної діяльності. Розкрито переваги і недоліки формування резервів за кредитними операціями згідно з вимогами Положення, затвердженого Постановою НБУ № 23. Запропоновано напрями підвищення ефективності з метою зниження кредитного ризику банку.

Ключові слова: показник кредитного ризику, розрахунок резервів за кредитами, коефіцієнт ліквідності за забезпечення.

З 01 січня 2013 року розрахунок резервів здійснюватиметься банками України згідно з вимогами Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями, затвердженого 25.01.2012 року Постановою Правління НБУ № 23 (далі – Положення про порядок формування та використання резервів) [1]. Затвердження Положення про порядок формування та використання резервів має за мету сформувати стандартизований підхід до визначення кредитного ризику банку і поліпшити якість кредитних портфелів.

Банківська енциклопедія розрізняє такі основні види банківських резервів: оперативні, готівкові, загальні і обов'язкові. З них, загальні резерви – це кошти на покриття сумнівних боргів, непередбачених витрат, збитків та інші потреби, що встановлюються в розмірі фіксованого відсотка від загальної суми активів, які вони покривають [2].

Резерви під втрати за активними операціями належать до загальних резервів і складаються з резервів під кредитні ризики, резервів під нараховані доходи, резервів під дебіторську заборгованість і резервів під кореспондентські рахунки. Оскільки суму таких резервів визначають як частину вартості негативно класифікованих активів, яку банк з певною мірою достовірності, на основі попереднього досвіду, може вважати втраченою і відтак відносить на витрати своєї діяльності, зменшення цих витрат дозволить банкам вивільнити кошти і направити їх, наприклад, на нове кредитування. Незважаючи на те, що банківські резерви – це частина банківського капіталу, яку використовують для страхування (компенсації) кредитів, погашення яких ставиться під сумнів, щодо обліку, зменшують облікову вартість активів і тому не включаються до капіталу банку [3]. Переоцінка банками своїх резервів під втрати за активними банківськими операціями в бік їхнього зменшення відповідно збільшить облікову вартість банківських активів.

Дослідженням правової природи банківських резервів, закономірностей та особливостей управління

кредитним ризиком у комерційних банках України, системи управління кредитним ризиком банку за умов упровадження Рекомендацій Базельського комітету «Базель II» і «Базель III» займаються вчені та економісти, серед яких: Н. Г. Кравченко, В. А. Сидоренко і В. Мотузінський, однак можливості наближення системи оцінювання кредитних ризиків банками України до вимог Базеля II і нормативних документів ЄС детальніше розкриті доктором економічних наук, професором Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана Олегом Терещенком. Разом з тим, ураховуючи численні зміни в регулюванні банківської діяльності України за останні роки, особливо в системі ризик-менеджменту, потребує детального вивчення і з'ясування ефективності їхнього практичного застосування в банках України.

Мета статті – визначити ефективність розрахунку резервів згідно з вимогами Положення про порядок формування та використання резервів і розглянути можливі напрями підвищення ефективності оцінки кредитного ризику і формування резерву під цей ризик.

Поставлена мета обумовила виконання таких завдань:

1) розглянути оцінку кредитного ризику і розрахунок резерву для відшкодування можливих втрат за кредитною операцією на прикладі підприємств-резидентів, різних за величиною та видами економічної діяльності;

2) сформулювати рекомендації щодо підвищення ефективності оцінки кредитного ризику і формування резерву за кредитною операцією з метою зниження кредитного ризику банку.

Керуючись Главою 2 і Додатком 3 до Положення про порядок формування та використання резервів, визначимо показник ризику кредитів, що надані великому підприємству, яке виробляє і реалізує фармацевтичні препарати (далі – Підприємство 1), і малому підприємству, яке виробляє молочні продукти (далі – Підприємство 2). Величина підприємств визначається банком згідно з критеріями, зазначеними в п. 7 Закону України «Про внесення змін та доповнень до

деяких законодавчих актів України з питань регулювання підприємницької діяльності», а вид економічної діяльності підприємства – згідно з Класифікацією видів економічної діяльності ДК 009:2010, як зазначено у Главі 2 Положення про порядок формування та використання резервів [4]. Ураховуючи, що згідно з КВЕД-2010 за видом економічної діяльності Підприємства 1 і 2 належать до переробної промисловості: секція С (розділ 21 – виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів і розділ 10 – виробництво харчових продуктів), а згідно з КВЕД-2005 – переробної промисловості: секція D (підсекція DG, розділ 24 – хімічне виробництво і підсекція DA, розділ 15 – виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів), клас Підприємств 1 і 2 будемо визначати відповідно до п. 4 і п. 2 Додатка 3 до Положення про порядок формування та використання резервів (табл. 1) [5].

Таблиця 1
Визначення показника ризику кредиту,
надані Підприємствам 1 і 2

Показник, тис. грн	Підприємство 1	Підприємство 2
Оборотні активи	211 095,00	9 176,00
Поточні зобов'язання	164 284,00	13 510,00
Монетарні оборотні активи	149 931,00	5 452,00
Власний капітал	183 308,00	10 474,00
Валюта балансу	347 592,00	25 154,00
Необоротні активи	136 497,00	15 978,00
Чистий прибуток (збиток)	14 850,00	2 144,00
Інвестований власний капітал	44 100,00	7 838,00
Чиста виручка від реалізації	248 103,00	63 120,00
Кредиторська заборгованість	146 686,00	9 810,00
Фінансові результати від операційної діяльності (ЕВІТ)	18 204,00	3 302,00
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування фінансових витрат та нарахування амортизації (ЕВІТДА)	18 776,00	2 826,00
Чиста виручка від реалізації та інші операційні доходи	248 762,00	63 260,00
Довгострокові та поточні зобов'язання	164 284,00	14 680,00
Коефіцієнт	Підприємство 1	Підприємство 2
K1, МК1 – коефіцієнт покриття	1,28	0,68
K2, МК2 – проміжний коефіцієнт покриття	0,91	0,40
K3, МК3 – коефіцієнт фінансової незалежності	0,53	0,42
K4, МК4 – коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом	1,34	0,66
K5 – коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,34	-
МК5 – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	-	6,43
K6, МК6 – коефіцієнт рентабельності продажу за фінансовими результатами від операційної діяльності	0,07	0,05
K7, МК7 – коефіцієнт рентабельності продажу за фінансовими результатами від звичайної діяльності	0,08	0,04
K8, МК8 – коефіцієнт рентабельності активів за чистим прибутком	0,04	0,09
K9, МК9 – коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,18	6,88

Закінчення табл. 1

Коефіцієнт	Підприємство 1	Підприємство 2
K10, МК10 – коефіцієнт оборотності позичкового капіталу	0,11	0,19
Інтегральний показник	0,67	0,86
Клас боржника	Клас 3	Клас 4
Стан обслуговування боргу	високий	високий
Показник ризику	I	I

Відповідно до Положення про порядок формування та використання резервів фінансові коефіцієнти визначаються на підставі даних фінансової звітності боржника. Так, до складу капіталу, що використовується в розрахунок коефіцієнта рентабельності власного капіталу відповідно до Додатка 3 до Положення про порядок формування та використання резервів, входять статутний, пайовий, додатково вкладений та інший додатковий капітал за вирахуванням неоплаченого і вилученого капіталу, і цей капітал – кошти, вкладені засновниками. Оскільки сума непокритого збитку вираховується під час визначення підсумку власного капіталу відповідно до форми 1, і списання збитку здійснюється за рахунок нерозподіленого прибутку, резервного, пайового чи додаткового капіталу, власний капітал, крім коштів, вкладених засновниками, додатково повинен ураховувати нерозподілений прибуток і резервний капітал [6].

На показник ризику за кредитом, що наданий позичальникові – юридичній особі, суттєвий вплив має значення коефіцієнта погашення боргу. Цей фінансовий показник використовується для оцінки здатності підприємства виконувати свої боргові зобов'язання і за своїм значенням повинен бути більший за одиницю (табл. 2) [7].

Таблиця 2
Розрахунок коефіцієнта погашення боргу
для Підприємств 1 і 2

Показники	Підприємство 1	Підприємство 2
1. Термін дії позики	12 місяців	6 місяців
2. Чистий грошовий потік за рахунок внутрішніх джерел (сума чистого руху коштів від операційної та інвестиційної діяльності до здійснення фінансових витрат з урахуванням залишків коштів), грн	301 274 533,68	34 959 632,88
3. Виплати грошових коштів для погашення отриманих кредитів, грн	164 284 000,00	6 755 000,00
4. Сплата відсотків, грн	2 046 909,15	231 698,18
5. Коефіцієнт покриття боргу [2 / (3 + 4)]	1,81	5,00

Для отримання точнішого значення коефіцієнта погашення боргу слід ураховувати не лише відсоткові, а й комісійні доходи за кредитами та операціями кредитного характеру, а також не обмежуватися лише даними фінансової звітності боржника. Додатковими документами для визначення суми чистого грошового потоку і суми заборгованості підприємства перед своїми кредиторами є витяги з поточних рахунків підприємства-боржника за відповідний період, а також

стан заборгованості перед іншими банками на відповідну дату.

Однак для визначення показника ризику за кредитом, який надають боржникові – юридичній особі, у межах визначеного діапазону слід також проаналізувати динаміку значень інтегрального показника, коефіцієнта погашення боргу, бізнес-план підприємства-боржника, наявність простроченої кредиторської, дебіторської заборгованості та інші обставини, що впливають на своєчасність і повноту погашення боргу.

Для розрахунку резервів за кредитами, наданими Підприємствам 1 і 2, будемо використовувати найбільше з діапазону значення показника ризику (0,06).

Розрахуємо розмір резерву за кредитом овердрафт у сумі 875 000,00 грн, наданому Підприємству 2 строком на шість місяців. Забезпеченням за наданим кредитом оформлено товари в обороті, заставною вартістю 1 500 000,00 грн, що в 1,71 раза перевищує суму кредиту. На дату розрахунку резерву залишок за кредитом, наданому Підприємству 2, становить 550 000,00 грн (табл. 3).

Таблиця 3
Розрахунок резерву за кредитом, наданому Підприємству 2

Показники	Підприємство 2
Балансова вартість кредиту, грн	875 000,00
Борг за кредитом овердрафт і кредитними лініями, за якими невідомі кількість траншів і строк їх погашення, на дату розрахунку резерву, грн	550 000,00
Показник ризику кредиту	0,06
Вартість забезпечення, грн	1 500 000,00
Коефіцієнт ліквідності забезпечення	0,4
Сума резерву за кредитом овердрафт	-242 000,00

З Глави 4 Положення про порядок формування та використання резервів відомо, що товари в обороті за рівнем ліквідності належить до останньої, V групи. Специфіка застави товарів в обороті викликана високим ступенем ризику, пов'язаного з можливим пошкодженням чи втратою товару на складських площах, імовірністю вивезення товару зі складу без відома банку з ініціативи потенційного заставодавця тощо. Крім того, при кредитуванні виробничих компаній можуть виникнути додаткові ризики, пов'язані зі зниженням або тимчасовим зупиненням випуску готової продукції у зв'язку зі збоями в поставках, відсутністю сировини, відключенням електроенергії чи іншими причинами. Тому першочерговим для банку є забезпечення підприємством головної умови застави товарів в обороті – підтримання незнижувального товарного залишку на складі. Для підтвердження такої можливості підприємству треба надати документи, що підтверджують наявність предмета застави на складах, перелік, місцезнаходження складів, наявність сертифікатів складів і предмета застави, ритмічність підвезення сировини протягом останнього року у вартісному і натуральному вираженні, список постійних і найбільших постачальників, покупців і перевізників, копії договорів з ними, довідку про ступінь завантаження діючих потужностей виробництва.

З табл. 3 видно, що потреби у формуванні резерву немає. Сума резерву за кредитом буде меншою, що нижчий показник ризику кредиту і більший коефіцієнт ліквідності забезпечення. Причому заміна предмета забезпечення на більш ліквідне, надання забезпечення більшої вартості або диверсифікація забезпечення за ступенями ліквідності дозволить швидше зменшити суму резерву за кредитом, аніж знизити рівень ризику кредиту, тому що зниження останнього залежить від поліпшення значень окремих показників діяльності підприємства і ступеня обслуговування ним боргу.

Таким чином, показник ризику кредиту за своєю сутністю є показником ризику боржника, тоді як розмір сформованого за кредитом резерву можна вважати показником ризику кредитної операції.

02.05.2012 р. Підприємству 1 надано кредит у формі кредитної лінії в сумі 17 000 000,00 грн під 25% терміном користування до кінця квітня 2013 року зі зменшенням ліміту відповідно до графіка (табл. 4).

Таблиця 4
Графік зменшення ліміту кредитної лінії, наданої Підприємству 1

Дата	Сума зменшення ліміту, грн
31.07.2012	4 250 000,00
31.10.2012	4 250 000,00
31.01.2013	4 250 000,00
30.04.2012	4 250 000,00

Комісія, сплачена клієнтом за документальне оформлення кредиту, – 0,01% від суми початкового ліміту (1 700,00 грн). Із січня 2013 року ставку за кредитом зменшили до 23% річних. У забезпечення за кредитом оформлено майнові права на грошові депозити в сумі 900 000 грн, 450 000 євро за курсом 1 056,9839 грн за 100 євро, 1 550 000 дол. США за курсом 798,99 грн за 100 дол. США, що розміщені майновими поручителями в банку-кредиторі на строк, що перевищує строк користування кредитом на один місяць, загальною заставною вартістю 18 040 772,55 грн, що в 1,06 раза перевищує суму наданої кредитної лінії. Це забезпечення є високоліквідним і належить до групи I (коефіцієнт ліквідності – 1,0 та беззаперечний контроль і доступ банку-кредитора до цих коштів у разі невиконання боржником зобов'язань за кредитною операцією, що обумовлено договором застави майнових прав, з урахуванням перерахунку з однієї валюти в іншу).

Розмір резерву за кредитом, наданому Підприємству 1, – різниця між балансовою вартістю кредиту (без урахування раніше сформованого резерву) над теперішньою вартістю попередньо оцінених майбутніх грошових потоків за цим кредитом. Майбутні грошові потоки складаються із суми очікуваних платежів за основним боргом і процентами згідно з договором, суми прострочених платежів (основного боргу і процентів), суми коштів від реалізації застави згідно з відповідним договором (незалежно від імовірності звернення стягнення на таку заставу) з урахуванням часу, необхідного для реалізації застави, та інших грошових потоків за наданим кредитом. Відповідно до

Положення про порядок формування та використання резервів попередня оцінка майбутніх грошових потоків за кредитом здійснюється з урахуванням показника безризиковості активу та коефіцієнта ліквідності забезпечення. Сума очікуваних грошових потоків не може перевищувати загальної суми платежів, передбачених кредитним договором. За ставку дисконтування приймається ефективна ставка відсотка, яка включає відсотки, премії чи дисконти, додаткові комісійні збори. Теперішня вартість попередньо оцінених майбутніх грошових потоків визначається за формулою:

$$ТВк = \sum_{i=1}^n \frac{ГПі}{(1 + Іеф)^{i}} \quad (1),$$

де $\sum$ – знак суми;

$ТВк$ – теперішня вартість попередньо оцінених майбутніх грошових потоків за фінансовим активом;

$ГПі$ – попередньо оцінений майбутній грошовий потік за період t ;

$Іеф$ – ефективна ставка відсотка, розрахована під час первісного визнання фінансового активу (первісна ефективна ставка відсотка) або під час останньої зміни номінальної процентної ставки (для фінансових активів із плаваючою процентною ставкою);

t – тривалість періоду (термін) до виникнення i -го грошового потоку;

$i = 1 \dots n$;

n – кількість потоків грошових коштів [8].

Оскільки база (метод) нарахування процентів – факт / факт (облікові періоди можуть бути різної тривалості і виражаються в днях із зазначенням дати їх виникнення, потоки грошових коштів можуть виникати з будь-якою періодичністю), розрахунок ефективної ставки відсотка будемо здійснювати за допомогою функції ЧИСТВНДОХ ($XIRR$) програмного комплексу Microsoft Excel (табл. 5).

Таблиця 5

Розрахунок річної ефективної ставки відсотка за кредитом, що наданий Підприємству 1

Дата	Потік грошових коштів, грн	Потік грошових коштів, скоригований на показник ризику кредиту, грн	Ефективна ставка відсотка (річна)
02.05.2012	-16 998 300,00	-16 998 300,00	14,71%
31.05.2012	336 748,63	316 543,72	
30.06.2012	348 360,66	327 459,02	
31.07.2012	4 609 972,68	4 333 374,32	
31.08.2012	269 979,51	253 780,74	
30.09.2012	261 270,49	245 594,26	
31.10.2012	4 519 979,51	4 248 780,74	
30.11.2012	174 180,33	163 729,51	
31.12.2012	179 986,34	169 187,16	
31.01.2013	4 416 041,10	4 151 078,63	
28.02.2013	74 986,30	70 487,12	
31.03.2013	83 020,55	78 039,32	
30.04.2013	4 330 342,47	4 070 521,92	

Розрахуємо суму резерву за кредитом, наданому Підприємству 1 (табл. 6).

Таблиця 6

Розрахунок резерву за кредитом, наданому Підприємству 1

Потік грошових коштів, скоригований на показник ризику кредиту, грн	Фактор дисконтування $(1 + Іеф \text{ місячна})$	Дисконтовані грошові потоки, грн	Теперішня вартість, грн	Розмір резерву
-16 998 300,00				0,00
316 543,72	1,01	312 959,60	16 998 300,00	
327 459,02	1,02	320 085,59		
4 333 374,32	1,03	4 187 838,86		
253 780,74	1,05	242 480,60		
245 594,26	1,06	232 001,69		
4 248 780,74	1,07	3 968 184,30		
163 729,51	1,08	151 185,12		
169 187,16	1,10	154 455,75		
4 151 078,63	1,11	3 746 728,57		
70 487,12	1,12	62 900,72		
78 039,32	1,13	68 851,58		
4 070 521,92	1,15	3 550 627,62		

З табл. 6 видно, що у формуванні резерву за кредитом, наданому Підприємству 1, потреби немає.

Величина теперішньої вартості грошових потоків за активом буде різною, залежно від того, чи дисконтуються грошові потоки, попередньо скориговані на показник ризику за кредитом, чи коригування на показник ризику здійснюється після дисконтування (табл. 7 і 8) [9].

Розрахуємо суму резерву за кредитом, наданому Підприємству 1 (табл. 8).

З табл. 7, 8 видно, що ефективна ставка відсотка – це ставка, яка точно дисконтує очікуваний потік май-

бутніх грошових платежів або надходжень упродовж очікуваного терміну дії фінансового інструменту або в деяких випадках, упродовж коротшого періоду, до чистої балансової вартості (амортизованої собівартості) цього інструменту, а сума розрахованого резерву відповідає абсолютній величині ризику кредиту $(0,06 \times 16 998 300,00 \text{ грн} = 1 019 898,00 \text{ грн})$.

Таким чином, ефективну річну ставку відсотка, розраховану в табл. 5, можна вважати безризиковою (14,71%), тоді як ефективна річна ставка відсотка, розрахована в табл. 7, містить у собі ризик (27,65%).

Таблиця 7

Розрахунок річної ефективної ставки відсотка за кредитом, наданого Підприємству 1

Дата	Потік грошових коштів, грн	Ефективна ставка відсотка (річна)
02.05.2012	-16 998 300,00	27,65%
31.05.2012	336 748,63	
30.06.2012	348 360,66	
31.07.2012	4 609 972,68	
31.08.2012	269 979,51	
30.09.2012	261 270,49	
31.10.2012	4 519 979,51	
30.11.2012	174 180,33	
31.12.2012	179 986,34	
31.01.2013	4 416 041,10	
28.02.2013	74 986,30	
31.03.2013	83 020,55	
30.04.2013	4 330 342,47	

Таблиця 8

Розрахунок резерву за кредитом, наданому Підприємству 1

Потік грошових коштів, грн	Фактор дисконтування (1+ Ief місячна)	Дисконтовані грошові потоки, грн	Теперішня вартість, грн	Теперішня вартість, скоригована на показник ризику кредиту, грн	Розмір резерву, грн
-16 998 300,00					-1 019 898,00
336 748,63	1,02	329 995,82	16 998 300,00	15 978 402,00	
348 360,66	1,04	334 529,40			
4 609 972,68	1,06	4 338 165,68			
269 979,51	1,08	248 966,65			
261 270,49	1,11	236 103,99			
4 519 979,51	1,13	4 002 690,69			
174 180,33	1,15	151 153,17			
179 986,34	1,18	153 059,50			
4 416 041,10	1,20	3 680 073,18			
74 986,30	1,22	61 236,15			
83 020,55	1,25	66 437,63			
4 330 342,47	1,28	3 395 888,13			

Досить складним при розрахунку резерву за кредитом на індивідуальній основі відповідно до Положення про порядок формування та використання резервів є врахування часу, потрібного для реалізації застави, при формуванні майбутніх грошових потоків за цим кредитом, тому що цей час залежить від черговості реєстрації застави у відповідному реєстрі. Якщо предметом застави є рухоме майно, заставодержатель зареєстрованої застави має переважне право на задоволення вимог із заставленого майна перед заставодержателями незареєстрованих застав і заставодержателями застав, які зареєстровані пізніше. Вимоги заставодержателя, в якого право застави виникло пізніше, задовольняються з вартості предмета застави після повного забезпечення вимог попередніх заставодержателів [10].

При видачі кредиту у формі кредитної лінії у кредитному договорі зазвичай вказується комісія за резервування грошових коштів, визначена у відсотках від річної процентної ставки за кредитом і нараховується на залишок невикористаної боржником суми кредиту в межах встановленого кредитного ліміту. Оскільки суми очікуваних платежів від сплати позичальником комісії за резервування грошових коштів можна визначити лише за фактом користування кредитом, їх не можна буде включити до складу майбутніх грошових потоків у розрахунку суми резерву за

кредитом перед його видачею, що є важливим у прийнятті рішення про кредитування підприємства.

Оскільки рівень обслуговування боргу має суттєвий вплив на майбутні грошові потоки за кредитом, підприємству, що вперше обслуговується у відповідному банку-кредиторі або вперше має намір отримати кредит, не може бути врахований у розрахунок резерву за кредитом перед його видачею.

Таким чином, перспективним напрямом у підвищенні ефективності управління кредитним ризиком банку може стати розробка методики розрахунку резервів за кредитами, щодо яких приймається рішення про видачу.

Підсумовуючи викладене, можна зазначити, що врахування величини і виду економічної діяльності при проведенні розрахунку фінансових коефіцієнтів та інтегрального показника фінансового стану боржника – юридичної особи відповідно до умов Положення про порядок формування та використання резервів; приділення уваги до стану обслуговування боргу при визначенні показника ризику кредиту, наданого боржникові – юридичній особі, зазначені у класифікації кредиту за категоріями якості Положення про порядок формування та використання резервів; наведення детального розподілу забезпечення за ступенем ліквідності, що застосовується в розрахунку резерву за наданим кредитом відповідно до Положення про порядок

формування та використання резервів, – важливі кроки на шляху до формування стандартизованого підходу до визначення кредитного ризику банку і переоцінки банками своїх резервів під втрати за активними банківськими операціями в бік їхнього зменшення, що, зрештою, дозволить банкам вивільнити кошти і направити їх, наприклад, на нове кредитування. Проте аналіз діяльності підприємства, що не обмежується лише даними фінансової звітності боржника, займають переважне значення не лише у визначенні показника ризику за кредитом, що надається боржникові – юридичній особі, у межах визначеного діапазону, а й у визначенні прийнятності запропонованого боржником забезпечення за кредитом, а також у розрахунку резерву за кредитом. Виставлення пріоритетності показників, що впливають на розмір резерву за кредитом із подаль-

шим впливом на ці показники; відношення до резерву за кредитом, що формується для відшкодування можливих збитків за ним, не лише як до частини банківського капіталу, яку використовують для страхування (компенсації) кредитів, погашення яких ставиться під сумнів, а й як до показника ризику кредитної операції; чітке визначення груп доходів за наданим кредитом (комісійних і від реалізації застави) і механізму їхнього врахування в майбутніх грошових потоках при розрахунку суми резерву за кредитом на індивідуальній основі відповідно до Положення про порядок формування та використання резервів; розроблення методики розрахунку резервів за кредитами, щодо яких приймається рішення про видачу, сприятимуть зниженню рівня кредитного ризику банку і поліпшенню якості кредитних портфелів.

Список використаних джерел

1. Постанова Правління НБУ від 25.01.2012 р. № 23 «Про затвердження Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями» [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>.
2. Банківська енциклопедія / [С. Г. Арбузов, Ю. В. Колобов, В. І. Міщенко, С. В. Науменкова]. – К. : Центр наукових досліджень НБУ ; Знання, 2011. – 504 с. – (Інституційні засади розвитку банківської системи України).
3. Постанова Правління НБУ від 02.08.2004 р. № 361 «Про схвалення Методичних рекомендацій щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України» [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04>.
4. Закон України від 18.09.2008 р. № 523-VI «Про внесення змін та доповнень до деяких законодавчих актів України з питань регулювання підприємницької діяльності» [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/523-17>.
5. Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД-2010) [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу : <http://kved.ukrstat.gov.ua>.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс» від 31.03.99 № 87 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0396-99>.
7. Наказ Міністерства фінансів України від 01.04.2003 № 247 «Про затвердження Порядку проведення оцінки фінансового стану бенефіціара та визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій» [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0315-03>.
8. Постанова Правління НБУ від 20.06.2012 № 253 «Про затвердження змін до Інструкції з бухгалтерського обліку кредитних, вкладних (депозитних) операцій та формування і використання резервів під кредитні ризики в банках України» [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1183-12>.
9. Оцінка кредитних ризиків: відповідність новацій НБУ міжнародній практиці / О. Терещенко // Вісник НБУ. – 2012. – № 9 (199). – С. 4–8.
10. Закон України від 02.10.1992 № 2654-XII «Про заставу» [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2654-12>.

Summary. The article considers credit risk assessment and reserves calculation to reimburse possible losses on credit transaction according to Regulation «On the procedure of formation and use reserves to reimburse possible losses on active banking operations by Ukrainian banks», approved by the Decree of the NBU of 25.01.2012 No. 23 on the example of resident enterprises, different in size and economic activities. The advantages and disadvantages of formation reserves on credit transactions according to Regulation, approved by the Decree of the NBU No. 23, are revealed. Ways to increase efficiency in order to reduce the credit risk of the bank are offered.

Keywords: credit risk indicator, calculation of reserves on loans, coefficient of collateral liquidity.